

Zieleń

we współczesnym zagospodarowaniu rynków -kontrowersje i rekomendacje

---

Konferencja „Przestrzeń dla zieleni”, 27 listopada 2024

Renata Stachańczyk, Iwona Wildner-Nurek

Narodowy Instytut Dziedzictwa

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

PROJEKT NID

Niniejsza prezentacja powstała na bazie projektu zrealizowanego w Narodowym Instytucie Dziedzictwa, któremu GKZ powierzył analizę sytuacji i opracowanie rekomendacji do zagospodarowania rynków w duchu rewitalizacji, ze szczególnym naciskiem na rekomendacje do ich zazieleniania.

Autorzy:

Iwona Wildner-Nurek, Renata Stachańczyk, Klara Kantorowicz-Wólkowska,
Współpraca: nawierzchnie - Jacek Krzysztofowicz, fotografie - Paweł Kobek

„...wyglądają dziś lepiej niż kiedykolwiek w historii”

(Grzegorz Stiasny, Murator maj 2015)

RYNKI JAKO WYSPY CIEPŁA

WYCINKA DRZEW I WYMIANA NAWIERZCHNI

ISTOTA RYNKU

RYNEK JEST PLACEM

Bolesławiec, woj. dolnośląskie, ok. 1905-1910

Kock, woj. lubelskie, lata 20. XX w.

Pułtusk, woj. mazowieckie, ok. 1930

PRZEMIANY FUNKCJI I FORMY

Olkusz, woj. małopolskie

XVI -XIX wiek

Drzewa przy ratuszu,
pomniku, studni, etc.

Pszczyna, woj. śląskie

I POŁ. XX wieku

Skwery na planie
geometrycznym

od XIII wieku

LOKACJE MIAST

Rynki przestrzenią targową
pozbawiona drzew, najwcześniej
drzewa przy świątyniach.

Stargard, woj. zachodniopomorskie

XIX/XX wiek

Uzdrowianie miast. Zieleń
równoprawnym elementem
zagospodarowania rynku.

Knyszyn, woj. podlaskie

PRZEMIANY FUNKCJI I FORMY

Po II wojnie światowej

Ciechanów, woj. mazowieckie

Wieluń, woj. łódzkie

RYNKI W REWITALIZACJI I

WYCINKA STARYCH DRZEW

W czasie współczesnej rewitalizacji usunięto cały starodrzew, zachowano geometryczny układ dróg z poprzedniej fazy rozwoju rynku, prawdopodobnie z I. 50/60. XX w.

Kunów, woj. świętokrzyskie, fot. Z. Siemaszko 1967

RYNKI W REWITALIZACJI I

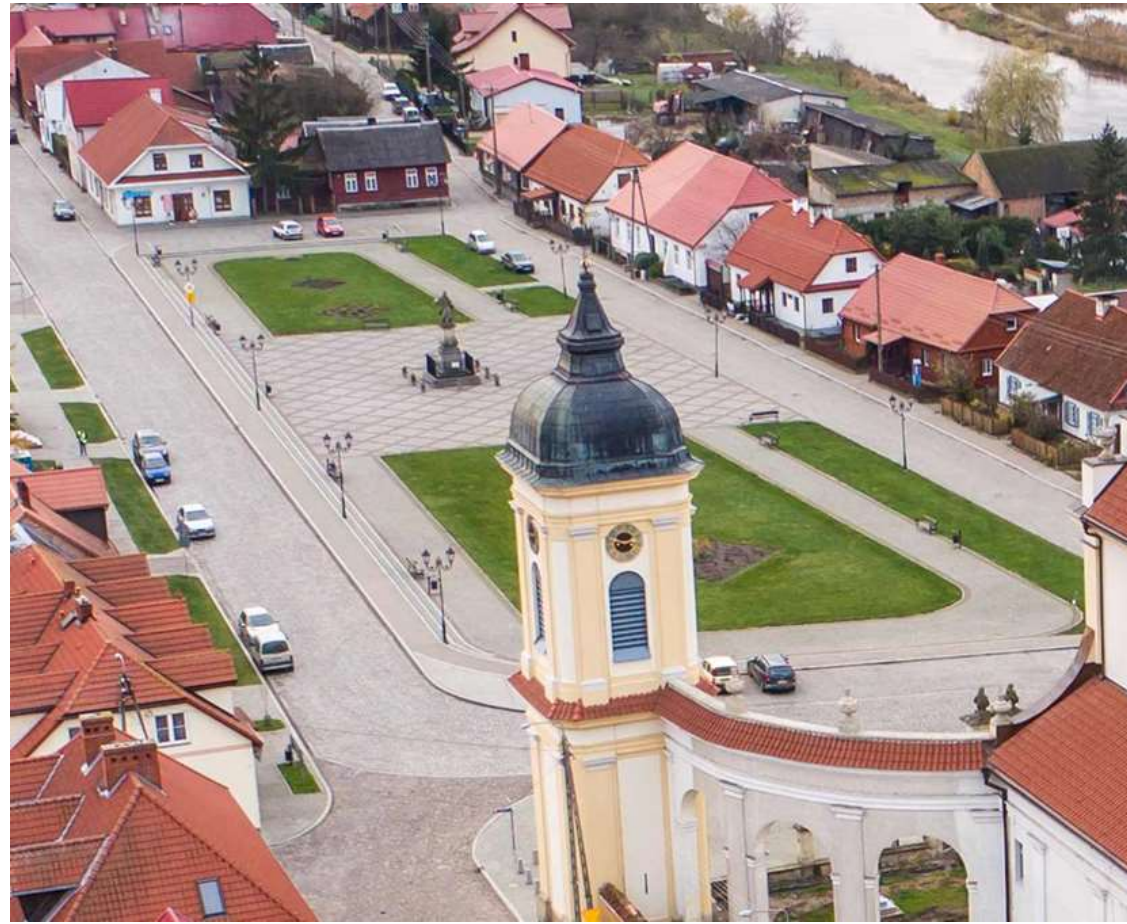
WYCINKA STARYCH DRZEZ

Tykocin, fot. Z. Siemaszko, 1967

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Tykocin, fot. P. Sekuła, 2017

RYNKI W REWITALIZACJI II

ADAPTACJA ZIELENI HISTORYCZNEJ

Właściwe proporcje wysokości drzew w stosunku do pierzei,
prawidłowe formowanie koron

Tradycyjne rozplanowanie drzew.

RYNKI W REWITALIZACJI II

ADAPTACJA ZIELENI HISTORYCZNEJ - problemy

Pogorszenie stanu drzew wskutek niedostatecznego ich zabezpieczenia na czas prac ziemnych, zmiany poziomu posadzki, uszkodzenia systemu korzeniowego.

RYNKI W REWITALIZACJI II

ADAPTACJA ZIELENI - problemy

RYNKI W REWITALIZACJI III

WPROWADZANIE NOWEJ ZIELENI – tradycyjny warsztat

Rozplanowanie drzew nie zakłócające historycznej przestrzeni; drzewa mogą być sadzone w wokół płyty rynku, w narożach rynku lub w części centralnej, np. przy ratuszu.

REWITALIZACJA RYNKÓW III

WPROWADZANIE NOWEJ ZIELENI – tradycyjny warsztat

Niskie, niekolidujące obsadzenie pod drzewami

Podkreślenie akcentu architektonicznego.

Zaznaczenie niezachowanej pierzei

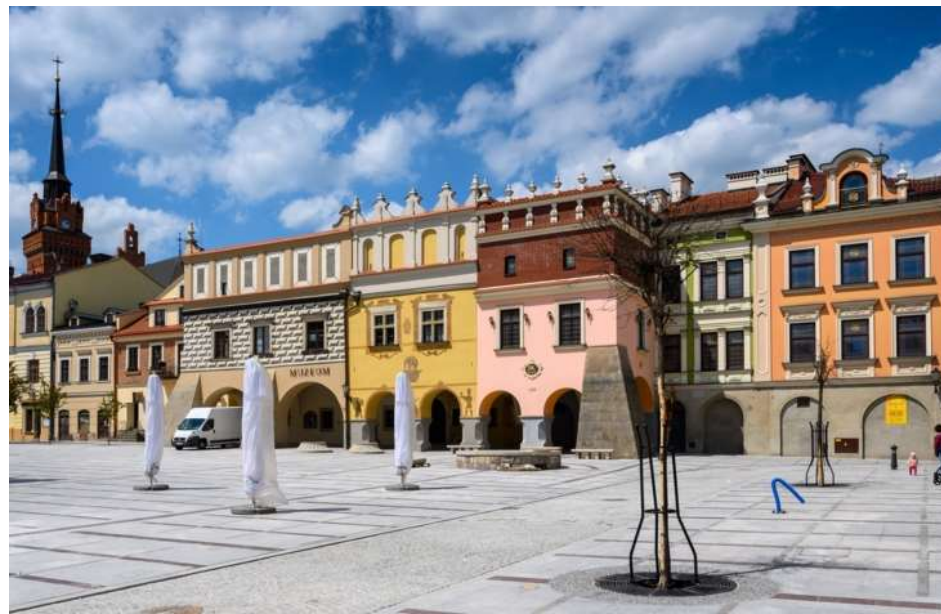
REWITALIZACJA RYNKÓW

WPROWADZANIE NOWEJ ZIELENI - kontrowersje

REWITALIZACJA RYNKÓW

WPROWADZANIE NOWEJ ZIELENI - kontrowersje

RYNEK czy SKWER ?

Dziękuję za uwagę